

TAČJA

= 8 =

Čitalnica pri Branjevki.

Burka v enem dejanju. =====

•Goriška Tiskarna« A. Gabršček. = = = =

„Goriška Tiskarna“ A. Gabršček

v Gorici

==== priporoča sledeče zvezke ====

TALIJE :

- I. zvezek : **Pri puščavniku.** Veseloigra v enem dejanju. — (4 moške, 3 ženske osebe.)
- II. « : **Bratranec.** Burka v enem dejanju. — (2 moški, 3 ženske osebe.)
- III. « : **Starinarica.** Veseloigra v enem dejanju. — (3 moške, 4 ženske osebe.)
- IV. « : **Medved snubač.** Veseloigra v enem dejanju. — (3 moške, 1 ženska oseba.)
- V. « : **Doktor Hribar.** Veseloigra v enem dejanju. — (5 moških, 3 ženske osebe.)
- VI. « : **Dobrodošli! Kdaj pojdete domu?** Veseloigra v enem dejanju. — (2 moški, 2 ženski osebi.)
- VII. « : **Putifarka.** Burka v enem dejanju. — (3 moške, 2 ženski osebi.)
- VIII. « : **Čitalnica pri branjevki.** Burka v enem dejanju. — (2 moški, 5 ženskih oseb.)

(Nadaljevanje na tretji strani platnic.)

TAČJA

  Zbirka gledaliških iger,

Ureja

Fran Govékar ○ ○ ○ ○ ○

V GORICI 1903.

Tiska in zalaga »Goriška Tiskarna« A. Gabršček.

Čitalnica pri branjevki.

Predpustna burka v enem dejanju.

Spisal ALEKSANDER BERGEN.

Osebe :

KORFULA*), branjevka in hišnica,
CENKA, hči Korfule,
Gospa KOSMAČICA*), trgovka in hišna posestnica,
Gospica CHARLOTTA*),
OSTROVRHAR, fotograf.
Gospod }
Gospa } gostača.

*) Ulogo more igrati tudi gospod, komik! Igranje mora biti drastično.

Stanovanje hišne oskrbnice. Zadaj vrata in okno na dvorišče. Postelja. Na desni vrata. Peč. omara, stoli, lesena ura. Na desni spredaj miza in štirje stoli. Blizu okna miza, na njej so svečniki raznih oblik in velikosti, s svečami razne dolgosti. Mala svetilnica na mizi. Visoko poleg vrat visi na zidu ogromen ključ. — Večer.

PRVI PRIZOR.

C e n k a (sama).

C e n k a. Mati pometa po dvorišču, med tem lahko hitro preberem svoje pismo. (Iz vleče pismice.) Gotovo je od njega, — ker mi srce tako bije. Saj pa tudi še nikdar nisem videla človeka, da bi mi bil tako ugajal. (Odpre pismo in bere.) »Blagorodna gospodična!« — Saj vendar vé, da sem le branjevaska hči. To človeku tako dobro dé, če se ga počasti s priimkom, ki mu prav za prav ne tiče. (Bere dalje.) »Čas je, da me spoznate. Vendar Vam za sedaj zatajim še svoje ime, to pa ne radi svoje rodbine, ki gotovo mojemu nagnenju ne bo delala nikakoršnih ovir, kajti vsi so že pomrli. Le ena teta mi še živi, katere

pa še nisem videl nikdar. Zdaj, ko vem, kje stanujete, me nič ne zadrži, da se Vam ne približam. Ostrovhar.« — To je dobro; v začetku pravi, da mi hoče zamolčati svoje ime, na koncu se pa podpiše. Prav ljubezniv in zal, interesanten mladenič je. Zadnjič, ko sem bila v gledališču, se je smrtno zaljubil vame. — Pa tiho, — mati gré. (Skrije pismo v nedrije.)

DRUGI PRIZOR.

Korfula (debela.) Cenka.

Korfula (nastopi z metlo v roki in govori proti dvorišču nazaj.) Prah iz brisač na dvorišče iztresati, tega ne trpim, in še enkrat pravim, da tega ne trpim ter se tudi ne sme zgoditi nikdar več!

Cenka. Na koga se pa jezite, mamica?

Korfula. Na hišno iz drugega nadstropja. Koliko ima ta ženska ves ljubi dan opraviti z izprašenjem, to že nikomur ni podobno. Koliko se mora venomer človek jeziti zavoljo teh neumnih gostačev! Pojdi sèm, Cenka, ti si še moja edina tolažba. (Jo poljubi.)

Cenka. Draga mamica, nikar se tako ne jezite, saj ni vredno.

Korfula. Ali ni bilo gospice Charlotte doli, ko sem pometala po dvorišču ?

Cenka. Nisem je videla.

Korfula. Rada bi bila govorila ž njo. Malo pomeniti se, to je še moja edina tolažba.

Cenka. Saj nam je obljubila, da prinese danes novo knjigo.

Korfula. To bomo danes zvečer brali. Moj Bog, branje je še moja edina tolažba.

Cenka. Gospa Kosmačica in gospica Charlotta sta kar nori na knjige, mamica pa tudi izvrstno berete.

Korfula. Moj Bog, Kosmačica dobro ne vidi, Charlota pa, kakor se mi zdi, celo brati ne zna. To je že grozno, kako nekateri stariši svoje otroke zanemarjajo. Zdaj pa moram malo sestiti; kar kosti me že bolé.

Cenka. Mamica se preveč trudite ves dan.

Korfula. Kaj se hoče pri takih časih! Človek naše vrste pač nima sreče. Pojdi in prinesi mi četrtinko vina, to je še moja edina tolažba.

Cenka. Samo steklenico izmijem, potem grem pa takoj. (Odide skozi stranska vrata.)

TRETJI PRIZOR.

Korfula (sama).

Korfula. Dobra deklica je! In kako brhka postaja! Kar veselje jo je pogledati! Da bi se le dobro omožila, to ji privoščim. Zdaj jih bo devetnajst o sv. Jerneju; dobro vem, kako je bilo meni v teh letih; možitev je bila še moja edina tolažba. Škoda je, da je moj mož kmalu umrl.

ČETRTI PRIZOR.

Ostrovihar (pretirano eleganten.) Korfula.

Ostrovihar (vstopi.) Ne zamerite, ali se ne oddaja v tej hiši soba?

Korfula. Dà, in sicer takoj.

Ostrovihar. V katerem nastropju?

Korfula. V tretjem.

Ostrovihar (zase.) To je tista srečna hiša, katere zidovje jo skriva. (Oziraje se, zase.) Kje le je?

Korfula. Ta človek se tako sumljivo ozira, kakor da bi kaj iskal — morda rad kaj najde — (pantomimično izrazi kradenje.)

Ostrov r h a r. Ali morem pogledati stanovanje?

Korfula. Vidite, ljubi moj gospod, tu vas moram najprej vprašati, prvič: Ali ste oženjeni?

Ostrov r h a r. Ne, samec sem.

Korfula. Ali imate kaj majhnih otrok?

Ostrov r h a r. Kaj pa mislite? Saj slišite, da sem samec!

Korfula. To so vprašanja, brez katerih se noben gostač ne sprejme. Tretjič: Ali igrate klavir?

Ostrov r h a r. Nikdar se še nisem pečal z umetnostjo, ki trpinči mojega bližnjega.

Korfula. No, o minolem sv. Mihelu smo odpovedali enemu, ki je svoje prste vsak dan po osem ur na klavirju špacirat vodil. Imate morda kakega kanarčka ali pa psa?

Ostrov r h a r. Nimam.

Korfula. Pri nas kvečjemu kakega cajzelčka trpimo. Ali imate koga, ki bo porok za vas, da plačate?

Ostrov r h a r. Jaz nimam drugega kakor teto, katera je sama hišna posestnica.

Korfula (zase.) To je zopet sumljivo; če je teta sama hišna posestnica, zakaj pa ne stanuje pri njej! (Glasno.) S čim se pa pečate?

Ostrovrh ar. Akademičen umetnik sem.

Korfula. Umetnik ste? O je!

Ostrovrh ar. Nikar se ne ustrašite, natančno bom plačeval najemnino, — tudi zaradi cene nisem tako natančen, kajti moja teta me podpira. Da mi bo le stanovanje všeč.

Korfula. Še glavno vprašanje bi bila skoraj pozabila. — Vidite, ta hiša je tako rekoč ženska hiša, kajti gospodinja je vdova, jaz, ki imam poleg svoje branjarije še oskrbovanje hiše, sem tudi vdova, in tedaj človek ne more dovolj gledati, da so stranke solidne. Hvala Bogu, da se nam ne more ne toliko oporekati (tleskne s prsti), ne hišni gospodinji, ne meni, to je še moja edina tolažba.

Ostrovrh ar. Nadejam se, da boste zadovoljni z menoj.

Korfula. Bil je že danes tudi nekdo drugi tukaj zavoljo sobe, — pridite pozneje bom videla.

Ostrovrh ar. Pridem gotovo čez eno uro.

Korfula. Saj se ne mudi tako! (Zase.)
Saj tako pride zastonj, ker ta mi prav nič
ne ugaja.

Ostrovhar. Žal vam bo, če mi ne
daste stanovanja. Tedaj z Bogom!

Korfula. Priporočam se vam.

Ostrovhar (odide skozi srednja vrata).

PETI PRIZOR.

Korfula (sama).

Žal mi bo? Smešno! In kako sumljivo
je gledal okoli! — To ni nikakor človek, ka-
koršni meni ugajajo, ali prav za prav, ka-
koršni so mi ugajali. Zdaj, seveda, ljubi Bog,
zdaj se za take stvari ne brigam več, to je
še moja edina tolažba. Ali malo izbirčna sem
bila; ko sem bila mlada, komaj deseti mi je
bil všeč, in še pri enajstem je bilo vprašanje.

ŠESTI PRIZOR.

Kosmačica (grbasta.) Korfula.

Kosmačica (vstopi.) Voščim jim en
prav lep dober večer; kaku se pa kaj počütjo,
gespa, Korfüla?

Korfula. Tudi jaz, ali mojega imena mi ne pačite, že stokrat sem vam povedala da se pišem Korfula, ne pa Karfiola.

Kosmačica. Nu, nihar se naj taku ne razicajo, če jo malu po naše zavijem. Povej jim, da že od polu šestih okoli tje-kam. Bla sem v lotrí, ker se mi vsaka nuč enaku sajna, potem sem bla pri dohtarji, ker moram iztožit gespuda, ki je beksel akceptirav pa ne plačav.

Korfula. Tedaj se vendar nahajajo taki gospodje!

Kosmačica. O povejm jim, neizmerno človek pretrpi, preden dobi borih par goldinarčkov procentnih. Inu kulku pa velja dohtar te jezični, grozno!

Korfula. No, pa se vendar še rine, če ima človek svojo hišo, kakor vi, to je že kaj.

Kosmačica. O jemnasta! Da bi le večja bla koč, pa samo eno nadstropje je je, pretetu naj bode, da skorej nič ne nese.

Korfula. Seveda, hiša, kakoršna je ta, pač res ni — pa vendar —

Kosmačica. Da ne pozabim, ali vejo veliko novico od njih hišne gospodinje? Stričnika ima, prav brhkega, zalega mladga moža.

Korfula. To je že kaj starega! Ali on ne sme do nje, ker se je sprla pred dvajsetimi leti z njegovim očetom. Mi ga še ne poznamo.

Kosmačica. Saj ga jaz tudi ne poznam. Ali gospadinja ima zeupanje do mnè, ker ji včasih kakšno kupčijo preskrbim, in ona mi je povedala, da se je poravnala z zalim mladenčem.

Korfula. Če bo le ta poravnava kaj dolgo trpela! Meni se je sinoči o mačkah sanjalo, to je zmeraj slabo znamenje. Meni bi bilo že prav. Kajti vidite, ljuba moja Kosmačica, kako dolgo pa more še živeti naša hišna gospodinja? In potem mi je za to, da ostanem na svojem mestu v hiši; če tedaj kak sorodnik podeduje hišo, imam vendar več upanja, kakor če pride v čisto tuje roke.

Kosmačica. Taku je zepisanu v testamenti: stričnik dobi hišo. Pa še več vejm; denes ali jutri pride s künštnem izgovorom, in bo vse ogledal na skrivej, de se prepriča, kaku se kej gleda na snažnost v njegov prihodnji šiš.

Korfula. Izgovor — !? semkaj pride — skrivaj ogleda! — Božje me bo vrglo! — kar vrti se mi! (Pade na stol.)

Kosmačica. Kaj pa jih je prizedelu taku na enkrat, gospa Karfūla ?

Korfula. Prihodnji hišni gospodar je že bil tukaj.

Kosmačica. Kaj hedürja !

Korfula. In jaz sem ga skoraj odpravila skoz vrata !

Kosmačica. Pretetu naj bo, ob službo ste kot hišnica !

Korfula. Imela sem ga za kaj sumljivega, a ne za prihodnjega hišnega gospodarja.

Kosmačica. O, tudi hišnih gospodarjev ne manjka, ki so sumljivi.

Korfula. Ne, kako nesrečna ženska sem ! Če izgubim službo, si kaj storim !

Kosmačica. Kaj jim je vendar v glavi, da majo take misli !

Korfula. Tako v nesrečo rojena še ni bila nobena ženska stvar na svetu, kakor jaz.

Kosmačica. Sej niso oni sama, ki je imela malér. Naj pogledajo mnè, tu imajo nesrečno ženo, ki ima že petindvejšet let črva, ki ji gloda srce.

Korfula. Nikdar še nisem slišala, da bi se vam bilo kaj pripetilo.

Kosmačica. Zdaj se mi nej pripetilu, ali pred petindvajstmi leti, ku sem imejla otročè, majhnu.

Korfula. Pa vam je umrlo ?

Kosmačica. Ne, še živi lepu, kakor njegov oče, ki je pobejgnu, preden je sin njegov dan zaglejdau.

Korfula. No, potem se že lahko reče, da ste že res kaj poskusili. Prav srčno vas pomilujem. O ti moški, ljuba Kosmačica, ti moški !

Kosmačica. Ali bi ne bilo boljše, da bi ne bló na svejt teh moških, slabih, sitnih zapeljivcev !

Korfula. Hvala Bogu, da smo že to prestale ; to je še moja edina tolažba. Čujte, meni se zdi, da gre Charlotta. Ta prepeva, koder le hodi.

SEDMI PRIZOR.

Charlotta, Prejšnji.

Charlotta (stara, smešna devica v neokusni obleki, z mozoli po obrazu, nese knjige v rokah, kateri manjka sprednja platnica in naslovna stran. Poje :

»Dekle na vrtu zelenem sedi...«

Kosmačica (si briše oči.) Oni so pač srečni, ki so zmiraj vesel in prepevajo, ko mnè črv po src gloda.

Charlotta. Če je človek mlad in lep, se ne meni za žalost.

Korfula. In kako se vam nova obleka prilega! — Seveda je lahko za mojškro, če je dekle tako tenke rasti, kakor vi.

Charlotta. Moj Bog, če je človek mlad in lep, se mu vsaka obleka prilega; jaz sem že v prav navadni obleki prekosila gospe, ki se je moir-antique kar za njimi vlekla.

Korfula. Debeli ženski se sploh nobena reč ne prilega.

Kosmačica (razžaljena.) Nu, tu bom pa že prosila; možje imajo veliko rajši životne, kakor suhe in tenke kakor fižolova preklja.

Korfula. Zastonj ne pravi pesnik: »Kakor jelka tanka — je lepa naša Anka«.

Charlotta. To so drugi že tudi rekli, ali vsi moški niso pesniki, mnogo je prozajičnih vmes, ki se tudi ne smejo zaničevati. Životna, to je velika beseda, katera prozajike prav tako mika, kakor sanjače.

Kosmačica. Jaz ne maram nič sanjarkega, razun v romantičnih bukalah.

Charlotta (da Korfuli knjigo.) Tu sem prinesla knjigo, ki je po vaši gusti; pa prosim, paziti nanjo, ker ni moja.

Korfula. Saj platnic manjka, in potlej naj se še pazi?

Kosmačica. Kakor vidim, manjka tudi tikel.

Charlotta. Titel ali naslov, hočete reči.

Kosmačica, Res je, nóslov.

Charlotta. Naš pudelj raztrga vse knjige; od romana je ves prvi kapitel požrl.

Kosmačica. O pa so tudi take bukcle, katerih bi še pes ne podühal.

Charlotta. Jaz sem bolj za francoske romane; Francozi znajo tako simpatično, razburljivo pisati. Človek kar vse vidi pred saboj, vse čuti, no seveda, če je človek mlad in lep, se mu tudi lahko vse prigodi.

Korfula. Človek se kar v sitavacijon zamisli.

Kosmačica. Jaz se ne zamislim v nič, poslušam pa rada.

Charlotta. Največji vžitek sem imela ob »Večnem judu«.

Korfula. Ampak, ljuba moja Charlotta, ali je ta knjiga za mojo Cenko? Saj veste, da sem natančna v tej zadevi.

Charlotta. Celó malo preveč natančni; moj Bog, kaj vse beró dandanes dekleta kakor je vaša Cenka! Človek mora imeti svoja načela, potem vse to nič ne škoduje. Mene gotovo niso pokvarile knjige, to se pravi pravzaprav, jaz sploh nisem pokvarjena.

Kosmačica. Ranku iz úst so mi vzejali besedo.

Korfula. Vsakih stvari pa vendar le ne pustim brati moji Cenki, posebno pa tistih polkuhanih — ali kako se že pravi —

Charlotta. Paul Kockovih —

Korfula. Da, da, Polkükovih romanov. Slišite, to je narnevarnejša stvar za mladega dekleta, to zbuja v dekletih hude misli! (Sede in pléte.)

Kosmačica. Jaz imam celega Puldetakuka v glavi, pa mi nič ne stori —

Charlotta. Za izbraženje je kaj dober; človek se nauči, kako se ima vesti pri izletih na deželo, na plesih in razne druge reči, to se ne da tajiti.

Korfula. O takih stvareh moji hčeri ni treba še nič vedeti.

Charlotta. Ne bojte se, ljuba Korfula, ta knjiga, je viteška storija iz starih časov.

Korfula. Ah, potem je gotovo kaj solid-poštenega.

Kosmačica. Dà, v starih časih so še vendar kaj dali za poštenost.

Charlotta. Takrat so bile gospodične še zaprte v samotnih gradovih, tedaj tudi pridne.

Korfula. Knopi viteški so bili pod častjo, mladi vitezi so pa šli gradove naskakovat ali pa duhove odreševat, in bolj priletni vitezi so zjutraj na lov jezdili, po obedu pa je vsak že svojo starovinsko opico ujel.

Charlotta. Tu ni bilo nič s koketiranjem.

Kosmačica. Saj so hoteli venkaj iti, frajla Charlotta?

Charlotta. Dà. Ne daleč odtod; ali me hočete spremiti?

Kosmačica. Grem pa z njimi, samo po klobuk še stopim.

OSMI PRIZOR.

Prejšnji brez Kosmačice.

Charlotta. Le urno, kot veter tak burno.
(Se suče in pleše.)

Korfula. Gospodična Charlotta je pač vedno živa kot oglje.

Charlotta. Zakaj bi pač ne bila? Mlada sem in lepa! —

Korfula. Le premlada, in prelepa ste za takega starca kakor je vaš gospod, kajti da škili na vas, to je jasno.

Charlotta. Samo od mene je odvisno, pa me vzame.

Korfula. Bolj pametno bi bilo seveda, da bi umrl in vam vse zapustil, potem bi lahko vzeli mladega.

Charlotta. Ne, ljuba moja, jaz sem se zarotila zoper vse mlade moške. Moj prvi ljubi je bil mlad umetnik, malar, pravzaprav fotograf, ki me je pustil obsedeti, pa ne pri fotografiranju.

Korfula. No, ja, to je bila vaša prva ljubezen, dobro, ali vaša edina —? (maje z glavo.)

Charlotta. Vi dvomite ?

Korfula. Kaj pa je s cukerpoharjem vis-à-vis ?

Charlotta. O prav nič, če vam pravim, — prav zares nič !

Korfula. In mladi komí, interesantni specerijski mladenič tu zraven ?

Charlotta. O ta pa še manj, še tega bi se mi manjkalo, takega ljubčka.

Korfula. Jaz sem le mislila.

(Gospa Kosmačica se vrne.)

Charlotta. Tako se človeku godi, če je mlad in lep ; vedno ga imajo na sumu. Tedaj pa z Bogom, da se zopet vidimo pri čitanju. (Se obesi gospej Kosmačici ob roko in pevaje odskaklja z njo. — Srednja vrata ostanejo odprta.)

DEVETI PRIZOR.

Korfula, potem Ostrovhar.

Korfula (sama.) Ali je to veselo dekle, Charlotta, pa tudi Kosmačica, ta veselost, kakor mlado dekle. Zdaj ste mi pa še vrata odprta pustili !

Ostrovhar (vstopivši.) No, ljuba gospa, kako je s stanovanjem ?

OSMI PRIZOR.

Prejšnji brez Kosmačice.

Charlotta. Le urno, kot veter tak burno.
(Se suče in pleše.)

Korfula. Gospodična Charlotta je pač vedno živa kot oglje.

Charlotta. Zakaj bi pač ne bila? Mlada sem in lepa! —

Korfula. Le premlada, in prelepa ste za takega starca kakor je vaš gospod, kajti da škili na vas, to je jasno.

Charlotta. Samo od mene je odvisno, pa me vzame.

Korfula. Bolj pametno bi bilo seveda, da bi umrl in vam vse zapustil, potem bi lahko vzeli mladega.

Charlotta. Ne, ljuba moja, jaz sem se zarotila zoper vse mlade moške. Moj prvi ljubi je bil mlad umetnik, malar, pravzaprav fotograf, ki me je pustil obsedeti, pa ne pri fotografiranju.

Korfula. No, ja, to je bila vaša prva ljubezen, dobro, ali vaša edina —? (maje z glavo.)

Charlotta. Vi dvomite ?

Korfula. Kaj pa je s cukerpoharjem vis-à-vis ?

Charlotta. O prav nič, če vam pravim, — prav zares nič !

Korfula. In mladi komí, interesantni specerijski mladenič tu zraven ?

Charlotta. O ta pa še manj, še tega bi se mi manjkalo, takega ljubčka.

Korfula. Jaz sem le mislila.

(Gospa Kosmačica se vrne.)

Charlotta. Tako se človeku godi, če je mlad in lep; vedno ga imajo na sumu. Tedaj pa z Bogom, da se zopet vidimo pri čitanju. (Se obesi gospej Kosmačici ob roko in pevaje odskaklja z njo. — Srednja vrata ostanejo odprta.)

DEVETI PRIZOR.

Korfula, potem Ostrovhar.

Korfula (sama.) Ali je to veselo dekle, Charlotta, pa tudi Kosmačica, ta veselost, kakor mlado dekle. Zdaj ste mi pa še vrata odprta pustili !

Ostrovhar (vstopivši.) No, ljuba gospa, kako je s stanovanjem ?

Korfula. (z velikim spoštovanjem.) O prosim, na službo vam je vsako uro, če se vam poljubi, saj mi je samo zato, da dobimo poštene gostače.

Ostrovrrhar. Ali nisem precej rekel, da me vzamete, čemu torej so bile ovire? Tukaj je ara. (Ji da novce.)

Korfula. O prosim! Če vam je tedaj drago. —

Ostrovrrhar (zaupljivo.) Pozneje boste šele izvedeli, kaj je moj pravi namen. Sicer pa vam tudi lahko koj povem — tukaj v tej hiši je mlada deklica —

Korfula. Tega blaga imamo v vsakem nadstropju nekoliko. To morate že povedati, kakó ji je ime.

Ostrovrrhar. Ime tega angeljčka je Krescentija.

Korfula. Krescentija je samo ena v hiši, in to je moja hči, Cenjčka.

Ostrovrrhar. Ah, vaša hčerka je krasna!

Korfula (samozavestno.) Seveda, saj ima veliko lepote po materi. Moj Bog, saj smo tudi mi enkrat možem glave mešali!

Ostrovrrhar. Kaj ne, da mi dovolite, da vas večkrat obiščem in da spoznam vašo hčerko?

Korfula. Prosim, čast mi bo.

Ostrovrrhar. Videl sem jo pred osmimi dnevi v gledališču, in od takrat čutim, da sem njen za vekomaj.

Korfula (zase.) O Bog, ta sreča, moja hči bo hišna gospodinja! (Kliče.) Cenka, Cenka!

Ostrovrrhar. Torej ali smem z vašim dovoljenjem — ?

Korfula. Neizmerna čast mi bo. (Kliče.) Cenka, kje pa tiči Cenka?

DESETI PRIZOR.

Cenka. Prejšnja.

Cenka (še med stranskimi vrati.) Saj že grem. (Vstopivši.) Kaj pa tako vpijete, mati?

Korfula. Upijem od veselja. Daj se objeti, Cenka — o Bog, kako sem ginjena! (Si briše oči.)

Cenka. Ostrovrrhar!

Korfula. Meni se sinoči ni zastonj sanjalo o zlati opici; to pomeni vselej srečo v rodbini.

O s t r o v r h a r (se približuje Cenki.) Gospodična, vaša mati vé vse.

C e n k a (sramežljivo.) Gospod Ostrovrharr!

K o r f u l a. Dà, dà, vse vem, in to je še moja edina tolažba.

O s t r o v r h a r. (Cenki.) Dovolj mi, prihajati v hišo.

K o r f u l a. Dovolim? Vesela sem, če smem jaz tu ostati.

O s t r o v r h a r. Vi se šalite!

K o r f u l a. Danes, ko zaprem hišna vrata, prideta dve prijateljici; brali bomo ene romanbuke, — če bi nam tudi hoteli skazati čast — ?

O s t r o v r h a r. Z veseljem.

K o r f u l a. Kaj sem že hotela vprašati, ali radi pijete mošt?

O s t r o v r h a r. O da.

K o r f u l a. Prav kakor moj rajnki; samo da je on zmiraj čakal, da je bil šest let star, potem mu je še veliko bolje dišal. Dobivali smo ga z Dolenjskega. Torej pridete gotovo?

O s t r o v r h a r. Gotovo, samo da vredim še nekoliko doma, da se morem jutri na vse zgodaj preseliti semkaj. Da se kmalu vi-

dimo, gospa tašča, da se kmalu vidimo, ljubica! (Poljubi Cenki roko.)

Korfula. Ti moj Bog, to je omikan in priljuden človek! (Gre za odhajajočim Ostrovrharjem). Imam čast, spremiti vas venkaj, ker takoj zaprem vrata. (Oba odideta.)

ENAJSTI PRIZOR.

Cenka (sama) potem Korfula.

Cenka (sama.) Da se mati nad Ostrovrharjevo ljubeznijo do mene tako veselé, tega bi nikdar ne bila verjela. Saj se skoraj ne izpoznam. — Pa čemu bi premišljevala? Veseleti se hočem in drugega nič.

Korfula (vrnivši se). Cenčka, prihodnja hišna gospodinja, moje čestitanje!

Cenka (začudeno). Hišna gospodinja?

Korfula. Dà, Cenčka, ti mi boš sladila stare dni, saj mi že tako preseda pometanje po dvorišču, (zunaj zapoje zvonček) odpiranje hišnih vrat, zavoľjo teh bornih krajcarjev. (Vzame ključ, ki visi na žebľju visoko poleg vrat, in odide.)

Cenka (sama.) Kaj li vendar misli mamica? Jaz hišna gospodinja? Ali je morda Ostrovrhar preoblečeni hišni lastnik, ali kaj?

DVANAJSTI PRIZOR.

Korfula. Charlotta. Prejšnja.

Charlotta (katero pripelje Korfula.) Ah, kako ta kostanj peče; skoraj prste bi si posmodila! (Vrže velik škarnicelj pečenega kostanja na mizo.) Pa so kaj dobri zraven mošta.

Korfula. Pa toliko; to je zapravljivost.

Charlotta. Če je človek mlad in lep, ne misli na prihranjevanje.

Korfula (šegavo žugaje.) Meni se zdi, da z laškim maroni-arostiti možem tudi ni kar si bodi. Prevečkrat hodite kostanj kupovat k njemu!

Charlotta. O ta bi mi bil prečrn; tudi preveč bode s svojo brado.

Korfula. Od kod pa veste to?

Charlotta. In kaj pa mislite, da bi me moj gospod pustil od sebe? Ali mu nisem neobhodno potrebna?

Korfula. To je pač res, pa je tudi dobra služba, ktero imate, vsak večer, kadar gre igrat, ste prosta.

Charlotta. Vsaka stvar ima tudi svojo slabo stran. Če pride zvečer domu in ga ima

malo v glavi, tak star gospod, jaz vam povem — — —!!

Korfula. Kje pa ste pustili gospo Kosmačico?

Charlotta. Ušla sem ji, ker mi prepočasno hodi, in zraven še prav stoka, ker je tako debela — (nekdo pozvoni.)

Korfula. To je ona. (Hiti vrata odpirat.)

Cenka (stoji pri omari.) Ali pa on, gotovo bo on.

Charlotta. Zakaj ste tako zamišljeni, ljuba Cenka?

Cenka (zdihne.) O moj Bog!

Charlotta. Ne smete biti tako sama zase; dekleta si moramo vse zaupati.

TRINAJSTI PRIZOR.

Kosmačica. Korfula. Prejšnje.

Kosmačica (spremlja jo Korfula.) Kar sapo mi je zapérlo od strahu in omotice.

Korfula. Kaj pa je bilo? (Obesi ključ na žebelj.)

Kosmačica. Ti dedci so zarejs od samega vraga; če že vidijo pošteno ženo, ki na nič ne misli, pa ji že ne dajo miru.

Charlotta. Vi hočete reči, da je kdo za vami hodil? Pač se bo težko našla katera, da bi bili moški bolj za njo hodili kakor za menoj. Načela mora človek imeti, ljuba Kosmačica, to je edino, kar nas brani pred moškimi.

Kosmačica. Načel nima človek zmiraj ranku pri rokah, in ti dedci so tako predrzni. Tu sem prinesla potice. (Položi zavitek na mizo.)

Korfula. Oh, kako škoda, da je že prepozno za kofé!

Charlotta. Bog me varuj, da bi zvečer pila kofé; strašno sem potem nervozna!

Korfula. Tedaj pa pričnimo z branjem! Cenka, nalij lampo.

Cenka. O joj, mamica, olja je zmanjkalo.

Korfula. Tako? To je pač dobro, da sem vpeljala novo navado. (Charlotti in Kosmačici.) Vsak gostač mora imeti svoj svečnik, da ne pade na temnih stopnicah, če pride pozno domu. Nažgi nekaj sveč tamle, Cenka!

Cenka (nažge dve sveči, vsi sedejo za mizo.)

Kosmačica. Kaku se že veselim na nove bükle!

Korfula. Če bi le začetek ne bil odtrgan. (Ogleduje knjigo.) Drugo poglavje; — prvo manjka.

Kosmačica. Človek pa mora vendar vedeti, kako se stvar začneja.

Charlotta. O to mi je že povedala prijateljica, ki je to povest že brala. Imenuje se »Vrtomirjev prstan, ali boj z lintvrnom v bistriški dolini ali polnočna pojedina mrličev v mrtvaškem gradu«. Prvo poglavje ne obsega drugega, kakor da se Vrtomir vrne iz obljubljene dežele in da najde čez tri leta doma vse še tako kakor je bilo, celó svojo ljubico.

Korfula. Zdaj naj bi kdo kaj takega poskusil!

Kosmačica. O jehtes, o jehtes!

Charlotta. Začnite, ljuba Korfula!

Korfula (bere.) Brez strahu stopi vitez Vrtomir na mostiček zapuščenega mrtvaškega gradu. Dvanajst daleč naokrog donečih udarcev v turnski uri je naznanilo polnočno uro.

Charlotta. Ah, kako lepo je to rečeno! Kako se pač precej spozna pesniški duh pisateljjev!

Kosmačica. Navaden pisatelj bi bil samo pisal: dvanajst je odbila.

Korfula (bere.) Ko se je oziral, je videl, kako so črni krokarji nenavadne velikosti poljubljali se z velikanskimi netopirji.

Kosmačica (grozeča se.) O Bog, če bi dobili krokarji in netopirji mlade, to bi bili vražji tiči!

Korfula (bere.) Sliši, kako žabe v grajskem jarku z zavistjo kvakajo nad sovami, katere obletavajo visoke line v turnu, ko je njim dovoljeno, le skakati v strupapolnem blatu.

Charlotta. Grczna podoba! Prav čutim, kako je moralo bítí mlademu vitezu sree.

Korfula (bere.) Sedaj stopi skozi vrata. (Sliši se zvonjenje, vsi se prestrašijo.) To je gotovo gostač iz drugega nadstropja. (Odide s ključem.)

Charlotta. To motenje je neprijetno.

Kosmačica. Človek izgubi celo nit.

Charlotta. Ravno, ko je najbolj interesantno.

Kosmačica. O, jaz sem tudi interesirana.

Cenka (zase.) Sree mi bije, morebiti je on.

ŠTIRNAJSTI PRIZOR.

Korfula. Gospod. Prejšnji.

Korfula (se vrne, obesi ključ; za njo gospod.)

Gospod. Hišnica! (Skrivnostno.) Ali nimate nič za me?

Korfula (glasno.) Mlado dekcle je oddalo to pismo za vas. (Mu da pismo.)

Gospod (kakor zgoraj.) Tiho, moja žena stoji zunaj; ona ne sme ničesar o tem vedeti. — Prosim, moj svečnik.

Cenka (vžge pripravljeno svečo in mu jo da.) Prosim, tukaj je.

Gospod. Lahko noč. (Odide.)

PETNAJSTI PRIZOR.

Prejšnji brez gospoda.

Cenka. To je bila sreča, da nismo ravno njegove sveče prižgali.

Korfula. No, bi mu bila pa rekla, da sem jo že prižgala, da mu ni treba tako dolgo čakati — pa bi se še moral zahvaliti za pozornost. Človek si mora znati vedno pomagati. (Sede.) Cenka, prižgi še dve sveči; sveče postajajo dan na dan slabše.

Cenka. Takoj, ljuba mamica. (Prižge.)

Charlotta. Ali so to moški! Ta mož ima tako lepo ženo in sprejema pisma deklet pri hišnici!

Kosmačica. Kaj bo tu, saj je dejal, da hoče ženo iznenaditi!

Charlotta. O tako iznenadjanje že poznamo!

Korfula. Kje smo pa ostali?

Kosmačica. Bili smo pri žabah, ki so regljale tam po grabnu.

Charlotta. O ne, bili smo že tam, ko stopi vitez skozi vrata.

Korfula. Res je. (Bere.) Tu zagleda v temni votlini od mesečine razsvetljen okostnjak grajskega vavpeta, kateri mu miga. Gre za njim in pride v čudovito zvito hodišče, v katerem so vodile stopnice navzdol, in zrak kakor iz groba je sapo bolj in bolj zapiral.

Charlotta. Kosmačica, kako vam je pri srcu? Mene kar trese!

Kosmačica. Men se pa kar mraz po hrbtišč sprehaja!

Korfula (bere.) Pri vsakem ovinku stopnic je bila videti na zidu suha, mrtvaška roka, katera je kazala navzdol.

Charlotta. Taka kakor jih imajo zdaj v časnikih: »Naj se vse bere« ali »To naj se ne prezre.«

Kosmačica. Ali je bila to resnična mrtva roka?

Korfula (bere.) »Zadnji ovinek sta obšla, in Vrto mir je stal pri širokoodprtih vratih okrogle turnske sobane, bila je mrtvaška dvorana, od bledega svita velike svetilnice razsvetljena.

Kosmačica. Škoda, da tačas še nejsjo imeli krinolingaza.

Charlotta. Pinolingaz, se pravi.

Kosmačica. Saj pravim krinolingas. (Nekdo močno pozvoni, vsi se stresejo.)

Korfula (nejevoljna.) Že zopet! (Odide s ključem.)

Kosmačica. Lepa je ta storija, pa grozna. (Vzame odejo s postelje in jo ogrne čez hrbet.) Mene že mrazi.

Charlotta (Cenki.) Vam ne ugaja posebno, kakor je videti.

Cenka. O Bog!

Charlotta. Mene taka povest strašno presune; nihče ne verjame, kako sem nerвозna!

Kosmačica. O jaz imam nerve, kakor kakšna struna.

ŠESTNAJSTI PRIZOR.

Korfula. Gospa. Prejšnji.

Gospa (vstopi s Korfulo.) Prosim, moj svečnik.

Cenka (vžge luč in jo da gospe.)

Korfula. (Gospej — tiho.) Tukaj je za vas pismo. Neki mlad gospod ga je prinesel sem v mraku. (Obesi ključ.)

Gospa. Prosim, da mi dajete pisma vselej, kadar sem sama. Moj mož je tako nezaupljiv! — Ne bo vaša škoda, ljuba hišnica. (Vzame svečo in odide.)

SEDEMNAJSTI PRIZOR.

Prejšnji brez gospe.

Korfula. Ta ima starega moža; tu se že sme eno oko zatisniti.

Kosmačica. Nej ravnu prijetnu imeti starega moža.

Charlotta. Oh, nikar ne govorite takih stvari!

Korfula (sede.) Torej (čita dalje.) »Okoli mize, bogato obložene z bokali, je sedelo trinajst mrtvaških okostnjakov.«

Charlotta. Trinajst! Za Boga, eden gotovo umrje.

Kosmačica. Kaku umrje, če so že kostnjaki?

Korfula. »Vrtomiru je kri silila proti srcu pri pogledu na te čudne zmesi trohljivosti in veselosti.«

Charlotta. Kako lepo je zopet to povedano! (Nekdo pozvoni. — Vsi se prestrašijo.)

Korfula. To je že od sile! Cenka, glej, da me kmalu odrešiš tega sitnega odpiranja. (Obsedi.)

Charlotta. Pa je tudi res, Cenka bi vas lahko nadomeščala.

Korfula. No, kaj pa mislite, da sem svojo hčer za tak posel vzredila? (Zopet zvoni.) Saj že grem! (Odide s ključem.)

OSEMNAJSTI PRIZOR.

Prejšnji brez Korfule.

Charlotta. Zdaj bi bila kmalu razjezila gospo Korfulo.

Kosmačica. No ja, seveda, ker mislijo, da bo pustila svojo hči, da bi odpirala vrata, če pridejo gospodje domu prav fidel in iluminiran.

Charlotta. Pač res, kaj moramo mi dekleta vse pretrpeti! Ne moremo se dosti braniti moškim. Oh!

DEVETNAJSTI PRIZOR.

Korfula (obesi ključ.) Prejšnje.

Korfula. Po babico so prišli! Svet še ne izmrje tako hitro. Cenka, prižgi še dve sveči. (Sede.) Kako danes sveče slabo brle! (Čita dalje.) »Na koncu sedeči kostnjak se dvigne, vzame velikanski kozarec v roke, pozdravi skupščino in se prime za golo čepinjo, kakor da bi hotel sneti nevidljiv baret z belim peresom. »Gospoda moja,« spregovori z votlim glasom groba, — tu se začuje vesel vrisk. Kostnjaki pa se dvignejo z divjim vriskajočim krohotom.«

Charlotta. To je že najgrozovitejše, kar se more najti v kakem romanu.

Korfula (čita dalje.) »Izpraznimo kozarce na čast noči v grobu in na dolgotrajno, srečno strohnenje.« Kostnjaki so storili, kakor je bilo rečeno, in videlo se je vino v rudečežarečih curkih teči v notranje praznote kostnjakov.

Kosmačica. Škoda za dobro vinu, saj je moralu skozi teči.

Korfula (bere.) »Ali vidite, viteza tam pri vhodu mrtvaške dvorane?« šepeta hripavi kostnjak. Tu ogovori prvi kostnjak Vrto-
mirja: »Kdo moti pokoj mrtvih?« (Nekdo pozvoni. Vsi se prestrašijo.)

Charlotta. Kako sem se prestrašila! — Ravno zdaj mora zvoniti!

Kosmačica. Ravnu taku kožo imam, kakor frišno oskubljena gos.

Korfula. Jaz ne grem odpírat, zdaj je najbolj mikavno. (Čita.) »Vrtomir Zelenodvorski ne moti vašega pokoja,« odgovori mladi junak. »Vrtomir Zelenodvorski,« zakliče drug kostenjak in se bliža Vrtomirju ter mu poda koščeno roko. (Močnejše zvonjenje.) Ta lahko še dolgo zvoní.

Kosmačica. Naj gre še malo v kavarno!

Korfula (bere.) »V turnu je bila ura eno.«
(Zopet močnejše zvonjenje.)

Charlotta. Ta še zvonec odtrga!

Korfula (jezna.) Zdaj pa ravno ne, ker misli, da bo s silo pritrucal! Zdaj mu ravno ne odprem!

Cenka. Če pa ni kak gostač, če bi morda on sam —

Korfula (poskoči.) Cenka, morda je pa res! (Skače kvišku po ključ, da ji leté krila po zraku.)

DVAJSETI PRIZOR.

Prejšnji brez Korfule.

Cenka. To mora biti on. Jaz grem po mošt, in pripravim vse. (Odide skozi stranska vrata.)

Kosmačica. Jaz vzamem kostanja iz kostna in ga bom lupila, da mi pridejo druge misli.

EDENINDVAJSETI PRIZOR.

Ostrovihar. Korfula. Prejšnje brez Cenke.

Ostrovihar (vstopi s Korfulo.) Ne zamerite, če ste morali čakati!

Korfula. O, prosim, blagovolite sest. Drage prijateljice, to je gospod stričnik hišne gospodinje, moje Cenčke ženin.

Kosmačica. Sluga ponižna!

Charlotta (zagleda Ostrovrharja.) Sveta nebesa!

Korfula. Kaj pa je?

Kosmačica. Kaj se je zgodilo? (Obenem.)

Charlotta. Ostrovrhar, moj nezvesti fotograf. (Se zgrudi na stol.)

Kosmačica (presunjena.) Ostrovrhar? To je ime, na katero je vpisan on v krstnih bukalah. — Gospod, koliko ste stari?

Ostrovrhar. Petindvajset let in dva meseca.

Kosmačica. To je moj sin! (Se zgrudi v stol.)

Korfula. To je njen sin?! Torej ni stričnik in prihodnji hišni gospodar? Meni je slabo! (Se tudi zgrudi v stol.)

Ostrovrhar. Prijetna situacija — tri ženske v omedlevci, in še ne zmenijo se, da bi se zavedle.

Charlotta (skoči kvišku.) Dà, zavedam se, ter vam povem, da ste nesramen človek!

Korfula (skoči kvišku.) Pod tujim imenom se vtihotapiti, izdajati se za stričnika moje hišne gospodinje — o moja hči, moj nesrečni otrok! Vi ste nesramen goljuf!

Kosmačica (skoči kvišku.) Jaz ne pustim zmerjati svojega odraslega otroka! On nej vedel, da sem mati njegova, ker vse, kar sem pošiljala njemu, pošiljala sem mu le, kakor da bi bila teta njegova.

Korfula. Ali žalostno je za mojo Cenko!

Kosmačica. Gospa Korfula, saj vejste, da imam nekaj denarjev, — tudi imam hišo, in če je moj sin zaljubljen v vašo hčer — jaz sem mehkočutna, rahlosrčna mati — jaz ne morem videt umirat svojega otroka od ljubezni!

Korfula (zase.) Kaj naj storim? (Glasno.) Iz prijaznosti do vas naj ima moja Cenko. (Zase.) Tako postane vendar še s časom hišna gospodinja.

Charlotta. In za moje občutke se nikdo ne briga?

DVAINDVAJSETI PRIZOR.

Cenka. Prejšnji.

Cenka (prinese na ploščku napolnjene kozarce.)
Ljuba mamica, tukaj je mošt.

Korfula. In tukaj je tvoj ženin.

Ostrov rhar. Preljubljena Cenka!

Kosmačica. Pijmo na zdravje zaročenih!

Korfula (da Charloti poln kozarec.) Gospodična Charlota, izvolite!

Charlotta (izlije mošt.) Jaz ne pijem s takimi ljudmi — jaz ne rečem drugega, nego: jaz sem mlada in lepa — jaz se bom maščevala! (Jezna odide.)

Korfula. Še jutri jim odpovemo stanovanje.

Kosmačica. Pustite jo, prinesla je srečo, mošt je izlila, to pomeni krst! (Trčijo in pijó.)

(Zastor pade.)

„Goriška Tiskarna“ o o o

o o A. Gabršček v Gorici

priporoča sledeče zvezke

TALIJE:

I. knjiga:

Pri puščavniku.

Veseloigra v enem dejanju. — 7 oseb.

II. knjiga:

Bratranec.

Burka v enem dejanju — 5 oseb.

III. knjiga:

Starinarica.

Veseloigra v enem dejanju. — 7 oseb.

IV. knjiga:

Medved snubač.

Veseloigra v enem dejanju. — 4 osebe.

V. knjiga:

Doktor Hribar.

Veseloigra v enem dejanju. — 8 oseb.

VI. knjiga :

Dobrodošli! o o o o o

Kdaj pojdete domu?

Veseloigra v enem dejanju. — 4 osebe.

VII. knjiga :

Putifarka.

Burka v enem dejanju. — 5 oseb.

VIII. knjiga :

Čitalnica pri branjevki.

Burka v enem dejanju. — 5 oseb.

IX. knjiga :

Idealna tašča.

Veseloigra v enem dejanju. — 4 osebe.

X. knjiga :

Eno uro doktor.

Burka v enem dejanju. — 9 oseb.

Vsak posamezen zvezek stane 40 vin.,
po pošti 5 vin. več.
